

Onderstaande tekst bevat fragmenten uit een artikel verschenen in literair tijdschrift DW B (jaargang 2007, #4, september). Wie het volledige artikel (inclusief de integrale speeltekst van *Lala-land*) wil lezen, vindt informatie over verkooppunten & abonnementen op www.dwb.be

Creatief met chaos. *Lala-land* in het oeuvre van Abattoir Fermé

Het toneelwerk van Abattoir Fermé wordt terecht geroemd om zijn beeldende kracht. Maar ook de teksten hebben hun rechten. *Lala-land* is zelfs uiterst geschikt als leestekst. Het slotstuk van de ‘Chaostrilogie’ onder de loep.

Abattoir Fermé: horror is universeel

... Abattoir Fermé schrijft, creëert en verzamelt al zijn materiaal zelf. Inspiratie put het uit de underground: uit de riolen van de samenleving, het *heart of darkness* van het internet, of de archiefkelders van de psychiatrie. De voorliefde voor outsiderkunst, *comic books*, horror- en pornofilms, futurologische fantasieën en samenzweringstheorieën resulteert in een beeldrijke, cinematografische theatertaal die weleens ervaren wordt als een aanslag op de zintuigen en de onderbuik. In *Tinseltown* kondigt de fictieve regisseur Wilfried Pateet-Borremans aan dat hij bij de première van zijn film zijn darmen door de projector zal trekken en afspelen, waarna de toeschouwers elkaar te lijf zullen gaan en de oren van de kop bijten. Mutatis mutandis heeft het werk van Abattoir Fermé op sommige mensen een vergelijkbaar effect. Tijdens een opvoering van *Tinseltown* is eens een vrouw in de regiekamer gelopen en beginnen roepen dat ze al die zaken niet mocht zien. Tijdens een opvoering van *Indie* begon een meisje gordijnen weg te trekken om licht in de zaal binnen te laten. Toch zijn het niet de controverses die rechtvaardigen dat Abattoir Fermé vandaag zoveel over de tongen gaat. Dat zijn wel de kwaliteit van hun vaak met uitstekende zwarte humor doorspekte teksten, en hun soms verbluffend groteske maar indringende ensceneringen.

(...)

De Chaostrilogie: rellen in L.A.

In 2004 begon Abattoir Fermé aan de ‘Chaostrilogie’. Tussen een paar andere Abattoirproducties door schreven Stef Lernous en Joost Vandecasteele drie stukken die zich afspelen in *Lala-land*, ‘een apocalyptische wereldstad waar honden door de gangen van wolkenkrabbers zwerven en waar bedrijven uw dromen manipuleren; waar superhelden zelfmoord plegen en waar mensen op elkaar spuwen voor wat afkoeling in de hitte.’

‘*Lala-land*’ verwijst naar Los Angeles (LA), de stad waar de twee schrijvers op werkbezoek gingen en waar ook *Tinseltown* (de oude benaming van Hollywood, en de titel van de tweede episode in de trilogie) te vinden is. Die bijzondere biotoop, waar would-be filmsterretjes de boulevards doen in de hoop opgepikt te worden door een regisseur, leent zich uitstekend tot het cinematografische en metafictieve karakter van de trilogie.

Het eerste luik, *Indie*, geschreven door Lernous en Vandecasteele in 2004, speelt zich af in een flatgebouw waar tussen de excentrieke bewoners een minioorlogje is uitgebroken. Meneer Panda, ‘de worst bakkende man’, Adolf Hitler, ‘de boze man met de dode baby’, en de superheld-die-verandert-in-een-zwart-gat, treden beurtelings voor het voetlicht om zich van hun slechtste kant te laten zien. Tot ze allemaal in dat zwarte gat verdwijnen. De eerste en laatste woorden zijn aan de oude theaterregisseur Wilfried Pateet-Borremans. In de proloog dresseert hij hardhandig het danseresje ‘Miss *Lala-land*’ om vervolgens zijn haat te ventileren ten aanzien van acteurs, actrices en ‘theaterregisseurs die stukken van 500 jaar geleden relevant vinden’. In de epiloog rukt hij zich af op zijn eigen stuk dat hij zonet te horen heeft gekregen.

Pateet-Borremans is een van de bindende elementen in de Chaostrilogie. In *Tinseltown*, zogezegd de prequel van *Indie*, geschreven door Lernous in 2006, is hij één van de hoofdpersonages. We treffen hem aan tijdens de voorbereidingen van zijn film *L'autopsie phénoménale de Dieu*. Hij lijdt onder zijn pathetische verliefdheid op een serveuse, wordt even ten hemel opgenomen en dan weer naar de aarde teruggezonden om er als een god zijn scheppende arbeid voort te zetten.

Lala-land ten slotte, geschreven door Lernous en Vandecasteele in 2007, is een monoloog

gespeeld door Tine van den Wyngaert. Met zijn beperkt aantal personages en redelijk lineaire plot wijkt deze monoloog behoorlijk af van de twee andere episodes in de trilogie. Van den Wyngaert is het danseresje uit *Indie* dat Joan blijkt te heten en schuilend in een door vandalen bewerkt bushokje haar weinig opbeurende levensverhaal vertelt. Ondertussen voltrekt zich rondom haar andermaal de apocalyps.

(...)

Lala-land: een leestekst

Lala-land ging op 16 januari 2007 in première in het STUK in Leuven. Tine van den Wyngaert speelt de monoloog in *trashy* trainingspak, staande voor een vuil en gevangaliseerd bushokje. Tijdens de eerste speelreeks was Van den Wyngaert zwanger. Bij de recente heropvoering in het Nieuwpoorttheater in Gent dikte ze het imago van haar personage als jonge, verlaten moeder nog wat aan door haar ondertussen ter wereld gekomen baby mee op de scène te nemen. Dat zorgt visueel voor iets extra's, in een naar de normen van Abattoir Fermé zeer eenvoudig vormgegeven stuk, dat op die manier alles inzet op de sferen en beelden die de tekst zelf suggereert. (...)

Het zou wel eens kunnen dat *Lala-land* als leestekst minstens even goed tot zijn recht komt. Terwijl de lijfelijke aanwezigheid van de dappere Joan met het kind op de arm de tragedie een positieve draai geeft, zie je, als je al lezend de tijd neemt om het dystopische universum van *Lala-land* in je hoofd te laten uitkristalliseren, minder dat tot hoop kan stemmen.

(...)

Lala-land zet een individueel-existentiële malaise af tegen een toekomstbeeld van een wereld waarin alles wat al scheef zat nog schever is gegroeid. We zien hoe Joan een voor een haar illusies verliest tijdens haar pogingen om uit te zoeken op welke manier het leven het waard zou kunnen zijn geleefd te worden volgens een strak opgesteld schema.

Daarnaast komen tal van andere, zij het vaak minder urgente onderwerpen aan bod. Bij de evocatie van de verkrachting door Mohammed wordt opgemerkt dat de profeet er precies uitziet 'zoals in de cartoons'. Joans avonturen als pornoactrice maken duidelijk dat materiaal van bestaande pornofilms op schandelijke wijze wordt verknipt en gerecycleerd om er weer 'nieuwe' films van te maken. Met een (gebrek aan) *sérieux*, sterk variërend naargelang van het onderwerp, plaatst Abattoir Fermé dus onder meer kanttekeningen bij de grillen van het alledaagse leven, het religieuze fundamentalisme en de seksindustrie. De *tranche de vie* – *starring* Joan en Jack – wordt daardoor nog geen allesomvattend essay over de staat van mens en wereld, maar in de aangeraakte onderwerpen kan men wel een rode draad ontwaren. Die betreft een waarschuwing tegen het cultiveren van het status-quo, en tegen het capituleren voor een scenario dat voor eeuwig lijkt vast te liggen. Of het nu om het scenario van een mensenleven, een godsdienst, een pornofilm (ironisch uiteraard), of een theaterstuk gaat.

De levens en universums in de Chaostriologie worden geteisterd door herhaling: 'fucked en fucked / en fucked ... / het leven in herhaling / de wereld in *loop* / huilend hopen / dat god, beste meneer Wilfried / het deksel van de doos / optilt en zegt / "kom naast mij zitten, dan kunnen we kijken" / maar de doos blijft dicht.' Wilfried Pateet-Borremans, die gaandeweg het statuut krijgt van een goddelijke schepper, wordt de capaciteit toegedicht het geheel een draai te kunnen geven en een andere richting te doen uitgaan. En Pateet-Borremans is natuurlijk niet toevallig een regisseur, die er in een recent kritisch een-tweetje met recensent Wouter Hillaert in het tijdschrift *Rekto:Verso* al een optreden als alter ego van de makers heeft op zitten¹. Bij die gelegenheid liet Pateet-Borremans zich gelden als een voorvechter van het scheppend theater, dat weigert terug te grijpen naar het repertoire uit het verleden. De toekomst mag er in de Chaostriologie dan niet zo rooskleurig uitzien, in de mate dat we ze (in de fictie) naar onze hand kunnen zetten, is ze vele malen spannender dan het verleden dat we al kennen.

MICHAËL BELLON

NOTEN

1. De open brief van recensent Wouter Hillaert aan Abattoir Fermé in *Rekto:Verso* nr. 22 (maart-april), is terug te vinden op www.rektoverso.be. Het antwoord van Wilfried Pateet-Borremans in nr. 23 (mei-juni) op www.abattoirferme.be.